

Talent

Een schreeuw, een harde klap. Binnen een seconde is het over. Daar, in een grote kuil touw die bij de nagelbank neergekeild is om de brassen en gordingen te vervangen in de windstilte van de doldrums, terwijl we motoren naar een zuidelijker breedte met meer wind, ligt Govert. Net stond hij nog op de marsera, tien meter boven dek. Niet op het paard, gezeerd aan de jackstay, maar bovenop het gladde rondhout zelf, met een hand aan de mast, de andere reikend naar de buikgording die boven hem wachtte om vastgepakt, doorgehaald en ingeschoren te worden.

De klap is formidabel. Dat heb je als een kleerkast van bijna twee meter bovenuit de ra op het dek lazert. Dat is een smak die je niet overleeft. Of zelden, want Govert beweegt nog. Hij schudt langzaam zijn hoofd en staat voorzichtig op. Bekijkt zichzelf, voelt wat aan armen en benen, schudt nog eens met zijn hoofd, en loopt naar het want. Even later staat hij weer op tien meter hoogte een nieuwe gording in te splitsen. Hij heeft nog geen woord gezegd.

Goof is een rare gozer. Voordat hij bij mij aan boord kwam, werkte hij in de psychiatrie. En daarvóór zat hij in de geldhandel. Hij verdiende een fortuin, maar het bevredigde hem niet en op een dag liet hij de boel de boel. Hij had een oude Indianenchief ontmoet die aan deze kant van de plas wel iets kwijt wilde over hoe je met de natuur om kunt gaan. Govert reed hem jarenlang in een oude Volvo door Europa en leerde alles over zweethutten, medicine walks en andere oeroude rituelen en hoe je die kunt gebruiken om in ons verwesterde bestaan nog wat authentieke wijsheid op te doen. Daarna ging hij in de psychiatrie werken met mensen die als volstrekt onhandelbaar werden beschouwd. 'Hoogbegaafde autisten,' zei Goof, 'nou, dat ben ik zelf ook, dus daar kan ik wel wat mee. Onhandelbaar gedrag bestaat niet, hooguit moeilijk verstaanbaar. Wij moeten gewoon beter luisteren'. Zijn succes was eclatant, maar Govert was ook volstrekt compromisloos en dat leverde hem eindeloze gevechten op met zijn meerderen. Na zijn vijfde ontslag kwam hij naar zee.

Na drie weken zijn we aan land. Govert heeft nog steeds zware hoofdpijn van de val en zijn nek kraakt. Daarom gaat hij toch maar even langs het plaatselijke hospitaal. Dat blijkt Goverts geluk: er komt een ernstig defect aan het licht. Een wonder, zegt de arts, dat hij niet allang last heeft van neurologische klachten. Zeker, Goof heeft een verwaarloosde hersenschudding, maar dat is peanuts vergeleken bij zijn vergevorderde nekstenose: een vergroeiing aan de binnenkant van de nekwerfels, waardoor de zenuwen langzaam volledig worden afgekneld. Zonder ingrijpen loopt dat onvermijdelijk uit op een hoge dwarslaesie; het is een godswonder dat hij die bij die val op het dek niet al heeft opgelopen. Hij moet geopereerd worden, en wel onmiddellijk. Succes wordt niet gegarandeerd. Vijf uur zijn ze met hem bezig, dan is het ergste gevaar geweken. Maar schade is er ook; lopen gaat Govert opeens veel moeilijker af. Govert moet revalideren. De arts denkt aan een rolstoel, maar Govert lacht hem uit. Hij verlaat wankelend het ziekenhuis zodra hij kan en snuift wellustig de buitenlucht op. Zijn carrière als zeeman is voorbij, maar er valt nog genoeg te beleven.

In de jaren die volgen kan hij steeds minder. Hij scharrelt een invalidenscooter op, waarmee hij dagelijks zijn hond uitlaat. Ik bezoek hem zo vaak als ik kan, en zie hem lichamelijk langzaam in een wrak veranderen. Ook de artsen die hem voor diverse soorten ellende behandelen zien er steeds minder in. Er is sprake van een gemankeerde bloedsomloop, bypasses, een mogelijke beenamputatie omdat de vaten daar helemaal niet meer mee lijken te doen.

Maar Govert ziet dat anders. Zijn gevecht om niet opgegeven te worden is krijgt bij vlagen een Sisyphus-achtig kaliber. Zijn been krijgen ze er niet af, wat ze ook roepen. Goof loopt

door. ‘Hoe ben je eigenlijk hier?’ vraagt de orthopeed bij de zoveelste periodieke controle, nadat hij Goverts nekfoto’s heeft bestudeerd. Zijn gezicht staat niet vrolijk.

‘Hoe bedoel je? Met de auto natuurlijk, ik kom net van de parkeerplaats,’ zegt Govert. De arts kijkt nog eens naar Govert, dan naar de foto’s. ‘Neem je moeder in de maling. Volgens deze foto kún je helemaal niet lopen, laat staan autorijden. Je zenuwen zijn nu volledig afgekneld. Technisch gesproken heb jij een hoge dwarslaesie.’

Govert vertelt het verhaal lachend. Zelf heeft hij een heel andere kijk op de zaak. Zijn formidabele levenskracht houdt hem op de been. Hij verzeilt in een ongelooflijk moeizaam revalidatieproces dat hem van zijn oude leven en al zijn financiële reserves berooft, maar hij zit niet bij de pakken neer. Vandaag heeft hij een nieuwe mijlpaal bereikt. Hij loopt weer zonder rollator en via internet heeft hij een elektrische fiets op de kop getikt, waar hij net zijn eerste kilometers op heeft rondgereden. Wat nou dwarslaesie? Reden voor een feestje en Goof zet een doos moorkoppen op tafel.

We praten over talent. Alles waar Govert talent voor heeft, lijkt door zijn handicap in rook opgegaan. Ook al revalideert hij dwars tegen alle medische verwachtingen in, zijn oude werk zal hij nooit meer op kunnen vatten. Ik wil weten hoe hij daar mee omgaat.

‘Als je wat ik heb al een handicap kunt noemen,’ zegt Goof met veel gevoel voor understatement, ‘dan heeft die handicap mij in ieder geval gedwongen om allerlei ego’s los te laten waar ik daarvóór nog steeds aan bouwde: het ego van de hulpverlener in de psychiatrie, het ego van de geldhandelaar en noem maar op. Er waren allerlei ‘ikken’ die ik wilde zijn, met nut en aanzien in de kringen die ik belangrijk vond. Maar de natuur geeft niks om het ego, dat heeft die ouwe chieft mij wel bijgebracht. De zee, maar ook de dieren en het bos zijn mijn verwanten. Mijn talent is om dat te ‘zijn’ en over te brengen op anderen. Ik heb een vaste kring van mensen die dat willen leren, die komen hier bij me in mijn tuintje zitten en zien de plantjes groeien. Daar lullen we over en daar hebben ze dan wat aan. Ik fiets en wandel en heb mijn beste vrienden om mij heen. Mijn talent komt daarin volledig tot zijn recht. Jezelf worden is een kwestie van schrappen, heb ik gemerkt. Net zo lang schrappen tot de essentie overblijft. Dan val je samen met je ware talent. Ik heb dat zomaar cadeau gekregen. Wat wil een mens nog meer?’